

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

**SAĞLIK ALANI ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ UYGULAMA DERSLERİNE
YÖNELİK METAFORİK ALGILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ***

**EVALUATION OF HEALTH FIELD STUDENTS' METAPHORIC PERCEPTIONS
TOWARDS PROFESSIONAL PRACTICE COURSES**

Ayşegül ARSLAN¹

Öğr. Gör. Ramazan Rüçhan KAYA²

ÖZET

Sağlık hizmetleri sunumunda görev alması için kalifiye eleman yetiştiren sağlık hizmetleri meslek yüksekokulları ve sağlık bilimleri fakültelerinde, teorik derslerin yanı sıra mesleki uygulama dersleri büyük önem arz etmektedir. Öğrencilerin meslekleriyle ilgili süreçleri sahaya çıkararak öğrendikleri bu dersler öğrencilerin mesleki gelişimlerine önemli katkı sağlamaktadır. Çünkü teorik derslerin sahadaki karşılıklarının görülmesi, gerektiğinde hastalara veya sağlık hizmeti talep diğer bireylere nasıl temas edilmesi gerektiğini bu derslerde yaşayarak öğrenilebilmektedir. Bu araştırmayla, sağlık alanı öğrencilerinin mesleki uygulama derslerine yönelik metaforik algılarının tespit edilmesi hedeflenmektedir. Araştırma kapsamında nitel araştırma yöntemlerinden metafor analizi tekniği uygulanmıştır. Araştırmaya 301 gönüllü sağlık alanı öğrencisi katılmış, mesleki uygulama derslerine yönelik 275 metafor elde edilmiştir. Veriler üzerinde betimsel analiz ve içerik analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda öğrencilerinin kullanmış oldukları metaforlar, "iş yaşamına hazırlık, meslek hayatına başlangıç, mesleki gelişim sağlama, mesleği öğrenme, yol göstericilik, mesleğin doğasına uyum sağlama, mesleki uygulama dersinin olumsuz yanları, mesleki uygulama dersinin zorlukları" olmak üzere 8 temada bir araya getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Uygulama, Metafor analizi, Öğrenciler, Sağlık, Sağlık Kurumları Uygulaması

ABSTRACT

In health services vocational schools and health sciences faculties, which train qualified personnel to take part in the provision of health services, professional practice courses as well as theoretical courses are of great importance. In these courses, students learn their profession by going into the field. This research aims to determine the metaphorical perceptions of healthcare students towards professional practice courses. Within the scope of the research, metaphor analysis technique, one of the qualitative research methods, was applied. 301 health field students participated in the research and 275 metaphors for professional practice courses were obtained. Descriptive analysis and content analysis were applied on the data. As a result of the analysis, 8 themes were created as "preparation for business life, starting professional life, providing professional development, learning the profession, guidance, adapting to the nature of the profession, negative aspects of the professional practice course, difficulties of the professional practice course".

Keywords: Professional Practice, Metaphor Analysis, Students, Health, Health Institutions Application

* Bu araştırma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Desteği Programı kapsamında yürütülen projeden üretilmiştir.

¹ Uşak Üniversitesi SHMYO Sağlık Kurumları İşletmeciliği Programı, Ön Lisans Öğrencisi, arslanayysegul1907@gmail.com

² Uşak Üniversitesi SHMYO Sağlık Kurumları İşletmeciliği Programı, ramazan.kaya@usak.edu.tr

1. GİRİŞ

Üniversite öğrencileri, öğrenim süreçleri içerisinde ilgili bilim dalının bilimsel temellerini öğrenebilmek amacıyla aldıkları teorik derslerin yanı sıra mesleklerinin gereklerini ve çalışma sahalılarını yerinde inceleme, tecrübeli çalışanlarla bilgi paylaşımı ve pratik yapma imkânı bulacakları dersler almaktadır. Bu kapsamda “Bir eğitim ve öğretim döneminde diploma programına ait dersler kapsamında öğrencilerin yükseköğretim kurumunun uygulama alanlarında, işletmelerde veya hizmet alanlarında uygulamaların içinde yer alarak bilgi, beceri ve yetkinliklerinin gelişimini sağlayan, ilgili dersin öğretim elemanının veya elemanlarının sorumluluğunda yapılan” uygulamalı dersler ve “Yükseköğretim kurumlarında verilen ve programa özgü olarak belirlenmiş teorik ve uygulamalı dersler dışında, öğrencilerin öğretim programlarıyla kazandırılması öngörülen mesleki bilgi, beceri, tutum ve davranışlarını geliştirmeleri, sektörü tanımaları, iş hayatına uyum sağlamaları, tecrübe edinmeleri ve gerçek üretim ve hizmet ortamında yetişmeleri amacıyla” stajlar yapılmaktadır (YÖK, 2021).

Üniversiteden mezun olan öğrenciler, mezuniyet sonrasında bir kariyer ve meslek sahibi olma beklentisine girmektedir. Ancak iş gücü piyasasında işverenlerin, istihdam talebinin düşüklüğü, gereğinden fazla özel şartlar sunulması, düşük maaş önerilmesi ve en önemlisi saha tecrübesi olmayan genç bireyleri istihdam etmek istememesi (Dost ve Bilgin, 2020, s. 124) gibi durumlar mezun öğrencilerin mesleğe başlama durumlarını olumsuz etkilemektedir. Dolayısıyla stajlar ve bu minvaldeki uygulamalı derslerle öğrencilerin almış oldukları eğitim ile işverenin tecrübe ve saha bilgisi beklentisi arasındaki fark kapatılabilir ve öğrencinin mesleki deneyim kazanarak istihdam olanağı sağlanabilmektedir (Yang, 2017, s. 169-171).

Üniversitelerde yürütülmekte olan bilimsel ve mesleki eğitimde istenen başarının sağlanabilmesi için teorik bilgiler ile bu bilgilerin uygulamalarının birlikte yürütülmesine bağlıdır. Ders müfredatlarında her ne kadar uygulama ve teorik ders birlikteliği var olsa da ders saatleri incelendiğinde uygulamaların teorik derslerin ötesine geçemediği görülmektedir. Ancak mesleğin öğrenilmesi saha uygulamaları ile daha kalıcı olmaktadır.

Mesleki uygulama konusunda, Herman Schneider tarafından geliştirilen “CO-OP (Cooperative Education) çalışma modeli, teorik ile pratik eğitimin bir arada uygulanarak daha verimli bir mesleki eğitim sağlanacağını vurgulayan ve mesleki eğitimde uygulamalı derslerin müfredatlara eklenmesini vurgulayarak dünya geneline yayılmasına öncülük etmiştir (Singel, 1983, p. 32).

Özellikle teknoloji yoğun bilim dallarında öğrencinin sahada ve yerinde ilgili teknoloji veya meta ile birebir teması ve yenilikleri yerinde görmesi önem arz etmektedir. (Ertaş, 2016, s. 18). Uygulamalı derslerde amaç yalnızca öğrencinin alanı ile ilgili deneyim sahibi olmasını sağlamak değil, aynı zamanda “düşünen, araştırabilen, sanatsal duyarlılığı olan, özgüvene sahip, girişimci bir kitlenin yetiştirilmesi” de amaçlanmaktadır (Binici ve Arı, 2004, s. 384).

Mesleki uygulama dersleri, öğrencilerin iş hayatında ortaya çıkabilecek muhtemel sorunları yerinde görerek çözümüne yönelik tecrübe kazanması, iş ortamını tanıması, iş yerinde arkadaşları ve üstleriyle iletişimini güçlendirmesi ve sektörel yenilikleri öğrenmesine olanak sağlamaktadır (Çetin, 2005, s. 154). Ayrıca, öğrencilerin mesleki uygulamada kazandıkları deneyim, okulda öğrenilen derslerin pekiştirilmesine, mesleğin daha iyi tanınmasına, bunun yanında mezun olduktan sonraki iş yaşamlarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Çetin, 2005, s. 168). Dolayısıyla bu dersler öğrencilerin mesleki yetkinliklerini ve becerilerini artırma konusunda ve ayrıca kariyer planlarını oluşturmaları açısından oldukça önemli görülmektedir (Dündar, Yılmaz ve Kara, 2014, s. 126; Odio et al., 2014, p.46).

Sağlık hizmet sunumu gerek bir kurum olarak gerekse sunulan hizmetin kalitesi açısından insan sağlığına doğrudan etki etmektedir. Bu doğrultuda sağlık hizmetlerinde görev alacak personelin eğitimi önem arz etmektedir. Sağlık hizmetleri sunumunun herhangi bir bölümünde yer alan hizmet sunucuların gerekli uzmanlık ve becerileri almış profesyonellerden oluşması gerekmektedir (Ralph et al., 2009). Söz konusu uzmanlığı ve becerileri kazandırmak için sağlık hizmetlerinin gerek birebir sunumunda gerekse yönetiminde yer alacak bireylerin, yerinde eğitim yani stajlar ve uygulamalı derslerle yetiştirilmesi gerekmektedir (Myall et al., 2008).

Sağlık kurumlarında görev almak üzere yetiştirilmekte olan sağlık alanı öğrencileri, teorik bilgilerinin uygulama ortamlarını görebilmeleri amacıyla eğitim öğretim dönemi içerisinde mesleki uygulama dersi olarak, yaz stajları yaparak sahada çalışma ve deneyim kazanma fırsatı bulmaktadır. Sağlık hizmetlerinin öznesinin insan ve insan sağlığı olması, birebir insana temas gerektirmesi ve tecrübenin son derece önemli olması sebebiyle, sağlık alanı öğrencilerinin teorik derslerden ziyade uygulamalı derslerle yetiştirilmesi önem arz etmektedir. Bu minvalde sağlık alanı öğrencilerinin, eğitimini aldıkları ve ileride yapacakları mesleğin önemi doğrultusunda alanlarına yönelik çalışma ortamında aldıkları teorik eğitim ve doğrudan sağlık hizmeti talep eden hasta ya da potansiyel hastalar üzerindeki uygulama becerilerini geliştirmeleri açısından oldukça önemli ve hassas bir konudur (Karataş, 2023, s. 15).

Sağlık bilimleri fakülteleri ve sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin meslekleriyle ilgili süreçleri sahaya çıkararak öğrendikleri bu dersler öğrencilerin mesleki gelişimlerine önemli katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla sağlık hizmetleri sunumunda görev alması için nitelikli eleman yetiştiren bu birimlerde, teorik derslerin yanı sıra mesleki uygulama dersleri büyük önem arz etmektedir. Çünkü teorik olarak öğrenilen derslerin sahadaki karşılıklarının görülmesi ve gerektiğinde bir hastaya ya da sağlık hizmeti talep eden herhangi bir bireye nasıl yaklaşılması veya temas edilmesi gerektiğini öğrenciler bu derslerde yaşayarak öğrenebilmektedir.

Bu araştırmayla, sağlık personelinin yetişmesinde önemli bir rol oynayan uygulamalı derslerin, bu dersleri almakta olan öğrencilerin gözünden metaforlar aracılığıyla değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda mesleki uygulama derslerine yönelik metaforlar tespit edilerek sağlık alanı öğrencilerinin bu derslere yönelik algıları değerlendirilmesi ve ilgili derslerin veriminin artırılmasına yönelik öneriler sunulması hedeflenmektedir.

2. YÖNTEM

Araştırma kapsamında sağlık alanı öğrencilerinin mesleki uygulama derslerine yönelik metaforik algılarının tespit edilmesi hedeflenmektedir. Metaforlar, bir kavramın benzetmeler amacıyla tanımlanmasına imkân vermektedir. Ayrıca mesleki eğitim alan insanların yanı sıra hizmet sunumunda yer alanların mesleğe ilişkin algılarını ortaya koymak adına metaforun kullanıldığı bilinmektedir (Yılmaz vd., 2020, s. 116-117). Cerit (2008, s. 694) metafor kavramını; hayatı, çevreyi, olayları ve nesnelere insanların nasıl algıladıklarını ortaya koymak için farklı benzetmelerin kullanılmasında bir araç olarak ele almıştır.

Sağlık alanı öğrencilerinin mesleki uygulama dersine yönelik metaforik algılarının belirlenmesi, söz konusu öğrencilerin mesleki uygulama dersi hakkında belki dile getiremedikleri ama bilinç altlarında yer alan düşüncelerinin ortaya koyulması ve derslerin geliştirilmesi ve ayrıca daha kaliteli ve verimli şekilde yürütülmesi konusunda güncellemeler yapılmasına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup, metafor analizi uygulanmıştır. Araştırma kapsamında varlığı bilinen ancak derinlemesine bilgi sahibi olunmayan olguların derinlemesine incelenmesi ve anlaşılması amacıyla kullanılan nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseni tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 66). Metafor analizi yönteminde bireylerin araştırılan temaya yönelik benzetmeler yapması istenmektedir. Bu yöntemle sağlık alanı öğrencilerinin uygulamalı dersler hakkındaki düşüncelerinin betimlenmesi hedeflenmektedir.

2.1. Araştırmanın Örnekleme ve Veri Toplama Tekniği

Araştırma kapsamında, amaçlı örnekleme ve ölçüt örnekleme yöntemleri tercih edilmiş olup, uygulamalı derslere yönelik görüşlerin alınabilmesi amacıyla Uşak Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda öğrenimine devam eden aynı zamanda en az bir dönem mesleki uygulama kapsamında girebilecek dersleri (iş yeri eğitimi, mesleki uygulama, yaz stajı, alan uygulaması vb.) almış olan öğrencilerden yapılandırılmış metafor analizi formu aracılığıyla veri toplanmıştır. Bu kapsamda öğrencilere “Sağlıkta mesleki uygulama dersi ..... gibidir / ya benzer. Çünkü.....” İfadesini içeren yarı tamamlanmış soru formu uygulanmıştır.

Araştırmaya, Uşak Üniversitesi sağlık bilimleri fakültesi; hemşirelik, iş sağlığı ve güvenliği ve sağlık yönetimi bölümleri, sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu; ağız ve diş sağlığı, yaşlı bakım, sağlık kurumları işletmeciliği, tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik, tıbbi laboratuvar teknikleri, tıbbi görüntüleme teknikleri ile ilk ve acil yardım programlarından olmak üzere toplam 301 öğrenci katılım göstermiştir.

2.2. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizi kapsamında, metaforların kategorize edilmesi ve sınıflandırılması amacıyla betimsel analiz ve içerik analizi yöntemleri tercih edilmiştir. (Creswell, 2016, s. 163; Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 243). Araştırma kapsamında elde edilen 301 metafor ve metaforlara yönelik gerekçeler, daha önce yapılmış ve metafor analizi kullanılmış araştırmalarda tercih edilen 5 aşamada (kodlama ve ayıklama, eleme ve ayıklama, kategori geliştirme, geçerlilik ve güvenilirlik, verilerin bilgisayar ortamına aktarılması) aşamada incelenerek analiz edilmiştir (Kaya ve Dilekçi, 2021; Yılmaz vd., 2020; Çoğaltay ve Aras, 2018; Çobanoğlu ve Gökalp, 2015; Cerit, 2008). Bu kapsamda elde edilen her form numaralandırılarak adlandırılmış, boş ya da geçersiz kabul edilebilecek formlar (5 form) ayıklanmıştır. Kalan formlar içerisinden anlamsız ve soyut ifadeler kullanıldığı tespit edilen formlar (21 form) elenmiştir. Kalan 275 metafor üzerinde, betimsel analiz kapsamında kategorileştirme yapılmıştır.

Geçerlilik ve güvenilirliğin sağlanması amacıyla, elde edilen metaforlar araştırmacılar tarafından ayrı ayrı kodlanarak kategorileştirilmiş ve bir araya gelerek tekrar kategorileştirme çalışması yapılmıştır. Yapılan analizin değerlendirilmesi amacıyla metafor analizi konusunda bilgi sahibi bir öğretim görevlisi doktor ve bir doktor öğretim üyesinin katılımıyla komite gerçekleştirilerek analize son hali verilmiştir. Son olarak tüm veriler (275 metafor ve gerekçeleri) Excel programında oluşturulan veri tabanına aktarılarak katılımcıların özellikleri, kategorilere dağılmış metaforların frekans (f) ve yüzdelik (%) değerleri ortaya koyulmuştur.

3. BULGULAR

Araştırmanın katılımcılarına yönelik bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcı bilgileri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	206	68.44
Erkek	95	31.56
Fakülte /MYO		
Sağlık Bilimleri Fakültesi	84	27.91
Sağlık Hizmetleri MYO	217	72.09
Öğretim Türü		
Normal Öğretim	192	63.79
İkinci Öğretim	109	36.21
Bölüm / Program		
Hemşirelik	31	10.3
İş Sağlığı ve Güvenliği	37	12.29
Sağlık Yönetimi	16	5.32
Ağız ve Diş Sağlığı	14	4.65
İlk ve Acil Yardım	18	5.98
Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	39	12.96
Tıbbi Görüntüleme Teknikleri	32	10.63
Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	37	12.29
Sağlık Kurumları İşletmeciliği	61	20.26
Yaşlı Bakım	16	5.32
Toplam	301	100

Araştırma kapsamında 301 gönüllü öğrenciden metaforlar elde edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 206'sı (% 68.44) kadın, 95'i (%31.56) erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Katılımcıların 84'ü (%27.91) sağlık bilimleri fakültesi (Hemşirelik; % 10.30, İş Sağlığı ve Güvenliği; % 12.29, Sağlık Yönetimi; %5.32) öğrencilerinden oluşmaktadır. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek okulundan ise 217 (% 72.09) öğrenci (Ağız ve Diş Sağlığı; %4.65, İlk ve Acil Yardım; %5.98, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik; %12.96, Tıbbi Görüntüleme Teknikleri; %10.63, Tıbbi Laboratuvar Teknikleri; %12.29, Sağlık Kurumları İşletmeciliği; %20.26, Yaşlı Bakım; %5.32) araştırmaya katılım göstermiştir. İlgili öğrenciler içerisinde 192 (%63.79) kişi normal öğretim, 109 (%36.21) kişi ise ikinci öğretim öğrencisidir.

Katılımcılardan elde edilen metaforlar benzer anlamlar ve gerekçeler açısından, “iş yaşamına hazırlık, meslek hayatına başlangıç, mesleki gelişim sağlama, mesleği öğrenme, yol göstericilik, mesleğin doğasına uyum sağlama, mesleki uygulama dersinin olumsuz yanları, mesleki uygulama dersinin zorlukları” olmak üzere 8 temada kategorize edilmiştir.

Tablo 2. Metaforlara ait bulgular

Kategori	Metaforlar	Frekans	Metafor Adedi
Mesleği Öğrenme	Aile (2), Anne, Ansiklopedi (2), Beyin (2), Bilgisayar (7), Çanta, Çıkraklık (3), Çok Yapraklı Defter, Ders (2), Dizi İzlemek, Doktor, Eğitim, Güneş Işını, Hafıza Belleği, Hızlandırma Kursu, İçi Boş Kutu, İskelet, İşlem, İşyeri, Kâğıt, Kitap (9), Kurs, Kütüphane (5), Matruşka (5), Nar (3), Okul (16), Okul Hayatı, Öğretmen (5), Portakal, Robot, Sınav, Sözlük, Şelale, Telefon, Balık Tutmak, Bilgisayar, Çekirdek, Ev (4), Karpuz, Oyun (3)	40	91
İş Yaşamına Hazırlık	Alıştırma, Araba (2), Ayakkabı, Ayna (2), Bacak, Banka, Beyin, Bisiklet Sürmek (3), Buzdağı, Çanta, Çayın Farklı Tatları, Çift Sürmek, Deniz, Hava Durumu, İlaç, İş Hayatı (3), Kamera, Karınca (3), Kelebek, Kitap (2), Kum Saati, Kurşun Kalem, Serçe Parmak, Mektup Kutusu, Normal Çalışma Hayatı (6), Hayat, Pencere, Su (3), Terazi, Alışveriş Poşeti, Renkli Kalem, Su deposu, Alışveriş Merkezi	33	49
Mesleğin Doğasına Uyum Sağlama	At, Balık, Bilgisayar, Biberon, Bulmaca, Deprem, Dikenli Gül, Fotoğraf Çekmek, Fotoğrafçılık, Fotokopi Makinası (3), Göz, Hesap Makinesi (2), Kalem Tıraş, Kalp (2), Kamera, Kaşe, Kopyalama Kâğıdı, Laboratuvar (5), Muhasebe Büro, Oyuncak, Kamera, Sandalye, Sıcak Çay, Toplum, Yük Treni, Arı, Arı Kovanı (2), Çikolata, Makina, Tablo, Sevgili	30	39
Mesleki Gelişim Sağlama	Ağaç (3), Ayna, Bebeklikten Yetişkinliğe Geçen Zaman, Çiçek (5), Çiçekli Yol, Domates, Geri Dönüşüm Kutusu, Kahvaltı, Kahve Telvesi, Kitap, Otobüs, Pedal, Spor (3), Tahta, Yapboz, Yaprak, Yaşam Koçu	17	25
Mesleki Uygulama Dersinin Olumsuz Yanları	Eşek, Irgat, Köle (5), Köpek, Sarı Bez, Stres Topu, Yalan Makinası, Boşa Zaman Kaybı, Durmuş Saat, Duvar, Galoş, Otobüs, Sosyal Medya, Veresiye Defteri (2), Sigara	15	20
Mesleki Uygulama Dersinin Zorlukları	Bulmaca, Çivili Tahtada Yürümek, Çocuk, Hapishane (2), İlkokul, İp Cambazlığı, Maraton (3), Ordu, Saçtaki Beyazlar, Savaşmak (2), Trafik, Araba, Dik Bir Yokuş, Elma, Tüylü Şeftali, Müzik	16	20
Yol Göstericilik	Aile, Ay (2), Bilgisayar (2), Bir Filmin Fragmanı, El Feneri, Gözlük (4), Gözlük Takmak, Güneş, Işık, İnsan Gözü, Lamba, Trenin Vagonları, Yıldız	13	18
Meslek Hayatına Başlangıç	A4 Kağıdı, Adım Atmak, Anahtar, Emeklemek, İlk Adım, Fidan (3), İnsan Hayatı, Kalem (2), Kitap, Yazı Tahtası	10	13

Yapılan analiz sonucunda sağlık alanında eğitim almakta olan öğrencilerin mesleki uygulama dersinin “mesleği öğrenme” boyutuna özellikle vurgu yaptıkları görülmüştür. Bu doğrultuda mesleki uygulama derslerinin öğrenciler açısından, ileride yapılacak mesleği öğrenmeye katkı sunan dersler olduğunu söylemek mümkündür. Mesleği öğrenme boyutuna ilişkin bazı metafor örnekleri şu şekildedir;

“Sağlıkta mesleki uygulama dersi okul gibidir. Çünkü okulda eğitim gördüğümüz gibi hastanede de mesleğimizi öğrenmek için eğitim alıyoruz” (K.284, K).

“Sağlıkta mesleki uygulama dersi beyin gibidir. Çünkü geleceğimdiki mesleğimi yönetmeyi sağlar” (K.154, E).

“Sağlıkta mesleki uygulama dersi **aile** gibidir. Çünkü Ailemiz bize hayatımız hakkında yol gösteriyor. Aynı şekilde mesleki uygulamalarda birimizdekiler bize iş hayatı hakkında yol gösteriyor” (K. 139, E).

“Sağlıkta mesleki uygulama dersi **matruşka** gibidir. Çünkü haftalar ilerledikçe mesleğimle ilgili yepyeni ve farklı bilgiler öğreniyorum” (K.292, K).

Mesleği öğrenme dışında uygulama derslerinin potansiyel sağlık meslek mensuplarına “iş yaşamına hazırlık” konusunda katkı sağladığı, katılımcıların ifade ettikleri metaforlara yansımaktadır. Bu yönde kullanılan metaforlardan bazıları şu şekildedir;

“Sağlıkta mesleki uygulama dersi **normal çalışma hayatı** gibidir. Çünkü çalışma hayatının provası gibi iş yaşamında yapabileceğimiz şeyleri deneyimliyoruz” (K.215, E).

“Sağlıkta mesleki uygulama dersi **bisiklet sürmek** gibidir. Çünkü ilk zamanlarda çekincelerimiz olsa da zamanla bizi mesleğimiz için daha hazır oluyoruz” (K.180, E).

“Sağlıkta mesleki uygulama dersi **ayna** gibidir. Çünkü iş yaşamındaki birçok şeyin yansıması olduğunu düşünüyorum” (K.271, K).

“Sağlıkta mesleki uygulama dersi **banka** gibidir. Çünkü zamanı geldiğinde ödeme yapmak için bildirim gönderir.” (K.79, E).

Sağlık alanında eğitim alan öğrencilere göre uygulamalı dersler, “mesleğin doğasına uyum sağlama” ve “mesleki gelişim sağlama” açısından katkı sunan dersler olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla uygulamalı dersler, öğrencinin mesleğini öğrenerek çalışacağı alana uyum sağlamasına ve mesleki yeterliliklerinin gelişmesine fayda sağladığını söylemek mümkündür. Bu doğrultuda elde edilen metaforlar aşağıda yer almaktadır.

“Sağlıkta mesleki uygulama dersi **balık** gibidir. Çünkü tadı güzel değildir ama faydalıdır” (K.262, E).

“Sağlıkta mesleki uygulama dersi **sevgili** gibidir. Çünkü değer verilmediğinde bir şeye yaramaz” (K.212, K).

“Sağlıkta mesleki uygulama dersi **ağaç** gibidir. Çünkü yeşerdikçe sağlıklı bir ortam oluşturuyor. Biz de bilgileri öğrendikçe güçleniyoruz tıpkı ağaç gibi olmazsa olmazımız” (K.130, K).

“Sağlıkta mesleki uygulama dersi **spor** gibidir. Çünkü sağlık alanında ne kadar antrenman yaparsan o kadar gelişirsin” (K.39, E).

Araştırmaya katılım sağlayan öğrenciler mesleki uygulama derslerinin mesleki anlamda bir “yol gösterici” olduğunu ve aynı zamanda mesleklerini bir ders kapsamında da olsa yapma fırsatı olarak görmekte ve bir nevi “meslek hayatına başlangıç” olarak değerlendirmektedir. Bu durum mesleki uygulama derslerinin öğrencileri meslek hayatına hazırlama ve mesleği simüle etme konusunda oldukça faydalı olduğunun bir göstergesidir. Bu doğrultuda bazı katılımcıların belirttiği metaforlar ve gerekçeleri şu şekildedir;

“Sağlıkta mesleki uygulama dersi **ay** gibidir. Çünkü karanlıkta önümü aydınlatabilecek bir unsurdur” (K.237, K).

“Sağlıkta mesleki uygulama dersi **gözlük** gibidir. Çünkü bir gözlük daha iyi görmemizi sağlar iş hayatını bu sayede daha iyi ve yakından görürüz” (K.68, K).

*“Sağlıkta mesleki uygulama dersi **A4 kağıdı** gibidir. Çünkü başta boş görünen sayfayı kendini geliştirerek doldurabilirsin” (K.95, E).*

*“Sağlıkta mesleki uygulama **fidan** gibidir. Çünkü gelecekte çalışacağımız yerin ilk adımını orada atarız” (K.233, K).*

Katılımcılar mesleki uygulama derslerinin sadece olumlu yanlarını belirtmemiş, mesleki uygulamalarda yaşadıkları zorlukları ve bu derslerde yaşanan olumsuz durumları da ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda belirtilen metaforlar Mesleki uygulama dersinin olumsuz yanları ve mesleki uygulama dersinin zorlukları kategorilerinde bir araya getirilmiştir. Söz konusu kategorilere yönelik bazı metafor örnekleri aşağıda yer almaktadır.

*“Sağlıkta mesleki uygulama dersi **köle** gibidir. Çünkü diğer çalışanlar sanki hiç canımız yokmuşçasına tüm işleri bizlere yaptırıyorlar ve saygı duymuyorlar” (K.240, E).*

*“Sağlıkta mesleki uygulama dersi **sarı bez** gibidir. Çünkü asıl amacımız eğitim ama her işte kullanılıyor, sarı bezinde amacı banyo silmek ama her yerde kullanılıyor” (K.91, K).*

*“Sağlıkta mesleki uygulama dersi **tüylü şeftali** gibidir. Çünkü meyvenin güzel kısmına ulaşmak için tüylü kısmına katlanmak ve onu soymak gerekir” (K.298, K).*

*“Sağlıkta mesleki uygulama **çivili tahtada yürümek** gibidir. Çünkü hastanede her an risk altındasınız” (K.291, K).*

4.TARTIŞMA

Araştırma sonucunda sağlık alanı öğrencilerinin mesleki uygulama dersine yönelik kullandıkları metaforlar incelendiğinde, genellikle olumlu düşüncelere sahip olduklarını söylemek mümkündür. Öncelikle sağlık alanında eğitim almakta olan öğrencilerin, mesleki uygulama derslerinin mesleği öğrenme noktasında katkısı olduğunu vurguladıkları tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, Elhan (2016) tarafından hazırlanan gençlik ve istihdam konulu odak grup çalışmasında, mesleki uygulama yapan öğrencilerin, her ne kadar aksini düşünenler olsa da, mesleki uygulamaların, okulda aldıkları teorik eğitimin pratiğe dönüştürülmesi konusunda katkısı olduğunu belirttikleri ifade edilmiştir. Aynı şekilde, Kaysi ve Gürol (2017, s. 274) tarafından yapılan araştırmaya katılan öğrenciler, yapmış oldukları uygulamaların öğrenimlerinin devam etmekte olduğu bölümdeki bilgilerin uygulamalarını yapma imkanı bulduklarını ifade etmiştir.

Alınan mesleki uygulama dersleri öğrencilerin mesleki yaşama başlamadan önce ilgili alanı tanıdıkları bir nevi iş yaşamına hazırlandıkları, iş yaşamını yerinde görerek tanımaya başladıkları platformlardır. Bu doğrultuda yapılan çalışmada sağlık alanı öğrencileri mesleki uygulama derslerinin belirtmiş oldukları metaforlar doğrultusunda iş yaşamına hazırlık için imkan sunduğunu belirttikleri görülmüştür. Bu minvalde, Halifah ve Usman (2019, s. 8) tarafından yapılan çalışmada; öğrencilerin mezuniyet sonrasında işe hazır bulunuşluklarının ve iş yaşamına giriş için motivasyonları üzerinde bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Başka bir çalışmada ise benzer şekilde, mesleki uygulama derslerinin öğrenciler üzerinde iş tecrübesi kazanma, iş ve iş yaşamındaki ilişkiler ve kurumsal aidiyet yönünde motive edici bir özelliği olduğu ayrıca mu dersleri alan öğrencilerin kariyer motivasyonlarının da yükseldiği vurgulanmaktadır (Söylemez ve Kaya, 2020, s. 868). Dost ve Bilgin (2020, s. 140) tarafından

yapılan çalışmada ise staj yapan öğrencilerin, staj yapmayanlara oranla 5 kat daha fazla kendi işlerini kurmaya yönelik motivasyonları olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda mesleki uygulama dersleri ve stajların, öğrencilerin için iş yaşamına yönelik bir nevi oryantasyon olduğu, çalışma ortamlarına ve mesleklerinin doğasına uyum sağladıkları bir ortam olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, çeşitli iş yerlerinde staj yaparak uygulama imkânı bulan öğrencilerin iş yaşamına yönelik korku ve tedirginliklerinin yarı yarıya azaldığı tespit edilmiştir (Dost ve Bilgin, 2020, s. 140). Aynı doğrultuda yapılan bir diğer çalışmada ise, uygulama yapan öğrencilerin eğitimini aldıkları meslek dalı ile sektör ilişkisini daha net şekilde görebildikleri ve uygulamada birlikte çalıştıkları kişilerle sahada birlikte iş yapmaktan memnun oldukları ifade edilmektedir (Kaysi ve Gürol, 2017, s. 271-272). Yine aynı çalışmada uygulamalı dersler ve stajların, öğrencinin mesleki gelişimini sağladığı, mesleklerini daha iyi tanıma fırsatı verdiği, yeni mesleki çevre edinme ve edindikleri teorik bilgileri nerede kullanacaklarını görmelerini sağladığı, sorumluluk bilinçlerinin geliştiği ve problem çözme yeteneklerinin arttırdığı tespit edilmiştir (Kaysi ve Gürol, 2017, s. 273).

Mesleki uygulama dersleri ve stajlar öğrencilerin mesleki gelişimlerinin yanı sıra gelecek vizyonlarının oluşmasına olanak vermekte ve kariyer hedefleri açısından yol gösterici olmaktadır. Sadeghifar ve diğerleri (2014) tarafından yapılan çalışmada, teorik bilgiler ve mesleki uygulama derslerinin öğrencilere bir vizyon göstermekte olduğu, öğrencilerin ilerideki kariyer gayelerine nasıl erişebileceklerini gösterdiği vurgulanmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada elde edilen metaforlar kapsamında sağlık alanı öğrencileri içinde uygulamalı derslerin yol göstericilik açısından önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Mezun öğrenciler için işe girmek ve meslek hayatına başlangıç aşamasının son derece önemli olduğu söylenebilir. Yapılan çalışmada, bu görüşü destekler şekilde sağlık alanı öğrencileri, mesleki uygulama derslerini meslek hayatlarının bir başlangıcı, iş hayatının bir yansıması olarak gördüklerini ve işe girişlerine yönelik katkısı olduğunu anlatan metaforlar kullanmışlardır. Benzer şekilde Özdayı'nın (1995, s. 6) çalışmasında, uygulamaya katılan öğrencilerin mesleki kaygılarının azaldığı tespit edilmiştir. Bener şekilde staj sürelerinin uzamasıyla işe girişin hızlanacağı (Dost ve Bilgin, 2020, s. 137) ve öğrencilerin uygulamaya gittikleri firmalardan iş teklifi aldıkları ve mesleğe giriş imkanı bulduklarını (Kaysi ve Gürol, 2017, s. 273) belirten çalışmalar bulunmaktadır.

Her ne kadar uygulamalı eğitimlerin olumlu yanları daha çok vurgulansa da yapılan bu çalışmada öğrencilerin kullandığı olumsuz metaforlar dikkat çekicidir. Bu minvalde öğrencilerin mesleki uygulama derslerine yönelik olumsuz durumları ve uygulama eğitimi sırasında karşılaştıkları zorlukları ifade eden metaforlar bulunmaktadır. Çobanoğlu ve Tuncel (2010, s. 439) tarafından yapılan çalışmada mesleki uygulamalara yönelik öğrenci ve iş verenden kaynaklanan olumsuzluklar olduğu belirtilmektedir. İlgili çalışmada; öğrencilerin uygulamalı eğitimlere gereken önemi vermemesi, beklentilerinin düşük olması ve öğrenme isteklerinin düşüklüğü bu konuda öğrenciden kaynaklanan sorunlar olarak görülmektedir. Aynı şekilde, imkan sunulan staj sürelerinin kısalığı, yeterli uygulama imkanı verilmemesi, uygulama yerlerinin alt yapı eksiklikleri, iş yoğunluğu sebebiyle öğrenciye gereken özenin gösterilememesi ve öğrenciye mesleğiyle ilgili olan konularda yeterince uygulama yaptırılmaması gibi durumlar ise iş veren kaynaklı sorunlar olarak öne çıkmaktadır.

Aynı şekilde Sözbilir'in (2018) çalışmasında da öğrencilerin, mesleki uygulamalarda ucuz işgücü olarak görüldüğü algısı tespit edilmiştir. Öğrencilerin mesleki uygulama derslerine yönelik ücret, mesleki tatmin, işin öğretilmesi ve iş veren davranışlarına yönelik farklı beklentileri de olabilmektedir. Bu doğrultuda Yazıt (2013) çalışmasında mesleki uygulama

derslerinin öğrencilerin mesleki beklentilerini karşılamadığı ve öğrencilerin mesleki ilgilerini artırmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Kaysi ve Gürol'un (2017, s. 272) araştırmasında, öğrencilerin, stajlar ve uygulamalardan umdukları ücretleri alamadıkları ve işyerinde gördükleri muameleye yönelik memnuniyetsizliklerini vurguladıkları ifade edilmektedir.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Sağlık hizmetleri, doğrudan insan yaşamına odaklanması ve insan yaşamın sürdürülmesini ve konforunu etkilemesi sebebiyle oldukça önemlidir. Bu sebeple sağlık hizmetlerini sunacak personelin gerekli profesyonel yetenek ve becerilere sahip olması gerekmektedir. Dolayısıyla sağlık personeli adaylarının üniversitelerde aldıkları eğitimler son derece önemlidir. Sağlık personeli yetiştiren üniversite bölüm ve programlarında öğrenciler mesleklerinin bilimsel temellerini öğrendikleri teorik derslerin yanı sıra mesleklerini sahaya çıkararak yerinde gözlemleyebilmelerine ve icra etmelerine imkân sunan mesleki uygulamaya yönelik dersler olarak yetiştirilmektedir.

Uygulamalı dersler kapsamında sağlık personeli adayları, hastaneler ve diğer sağlık kuruluşlarında mesleklerinin icra edildiği sahayı tanıma ve gözleme fırsatı bulmakta, hali hazırda saha çalışmakta olan personel ile çalışarak, mesleğin uygulamalarını tecrübe etmektedir. Bu açıdan sağlık alanında uygulamalı dersler henüz sahaya çıkmamış sağlık personeli adayları için oldukça faydalı görülmektedir.

Bu araştırma kapsamında sağlık alanı öğrencilerinin mesleki uygulama derslerine yönelik görüşleri alınarak, sağlık hizmetlerinin geleceği açısından önemli ve faydalı olduğu düşünülen uygulamalı derslerin ilgili alan öğrencileri açısından ne anlama geldiğinin ortaya koyulması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda sağlık alanı öğrencilerinin, mesleki uygulama derslerinin kendilerini mesleğe ve iş yaşamına hazırladığını, mesleği öğrenme fırsatı sunduğunu, mesleki gelişimlerine ve işe uyumlarına yardımcı olduğunu, mesleğe bir başlangıç ve mesleki açıdan bir yol gösterici olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Dolayısıyla sağlık alanı öğrencileri için mesleki uygulama derslerinin önemi ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda sağlık eğitimi verilen kurumlarda mesleki uygulama derslerine özellikle önem verilmeli ilgili programların müfredatlarında uygulamalı derslere yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.

Araştırma kapsamında mesleki uygulama derslerine yönelik olumlu değerlendirmelerin yanı sıra ilgili derslerde yaşanan birtakım zorluklar ve bu derslerin olumsuz yanlarına yönelik bulgular tespit edilmiştir. Sağlık alanı öğrencileri, mesleki uygulama derslerinde genellikle mesleğin doğası ve riskleri açısından zorluklar yaşamaktadır. Ancak özellikle sahada bir nevi usta olarak değerlendirilebilecek diğer sağlık personelinin ve diğer saha çalışanlarının, öğrencilere yönelik gerek angarya yüklemeleri, öğretici olmamaları gerekse tek düze iş yaptırılmaları, detay bilgi vermeme gibi olumsuz tutumlarının mesleki uygulama derslerinin verimini ve etkinliğini düşürdüğü tespit edilmiştir. Bu minvalde; beraberinde stajyer, uygulamalı ders öğrencisi çalıştıran saha çalışanlarının bu derslere yönelik bilinçlendirilmesi ve teşvik edilmesi gerekmektedir. Stajyer öğrenciler ve saha çalışanları oryantasyon programlarında bir araya getirilmeli ve karşılıklı fayda sağlamaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Aynı şekilde mesleki uygulama kapsamındaki dersleri yürütmekte olan öğretim elemanlarının öğrencilerin ilgili derslerde yaşadıkları sorunlara yönelik çözüm odaklı uygulama ve teknikler geliştirmeleri, öğrencileri yerinde takip etmeleri ve dersin verimliliğini artırıcı etkinlikler kurgulamaları önem arz etmektedir.

Bu araştırmada mesleki uygulama derslerine sağlık alanı öğrencilerinin gözünden bakılmıştır. Ancak gelecekte yapılacak çalışmalarda, sağlık alanında mesleki uygulamalı dersleri yürütmekte olan akademisyenlerin görüşleri alınarak dersin verimini arttırıcı öneriler sunulması ayrıca gelecekte yapılacak araştırmalarda, sağlık alanında hizmet sunmakta olup beraberinde stajyer çalıştırmakta olan personelin stajyer öğrencilere yönelik tutumlarına ve bu tutumun öğrenciler üzerindeki etkilerine ve sonuçlarına yönelik sonuçların ortaya koyulması ve geliştirici önermeler ortaya koyulması önerilmektedir.

YAZARLARIN BEYANLARI/DECLARATION OF THE AUTHORS

Katkı Oranı Beyanı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Bu araştırma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Desteği Programı kapsamında desteklenmiştir. TÜBİTAK Kurumu'na teşekkür edilmektedir.

Çatışma Beyanı: Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

5. KAYNAKÇA/REFERENCES

- Binici, H. ve Arı, N. (2004). Mesleki ve teknik eğitimde arayışlar. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24(3), 383-396.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(4), 693-712.
- Creswell, J.W. (2016). Araştırma deseni (3. Baskı). (S. B. Demir, Çev.), Eğiten Kitap (Orijinal eserin basım tarihi 2009).
- Çetin, ř. (2005). Öğrenci stajlarında yararlanılan dersler üzerine ampirik bir değerlendirme: Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu örneği. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 16(2), 153-169.
- Çobanoğlu, F. ve Tuncer, İ. (2010). Mesleki eğitimin sorunlarına ilişkin işverenlerin görüşleri. International Conference on New Trends in Education and Their Implications (s. 435-438). Antalya, Türkiye.
- Çobanoğlu, N. ve Gökalp, S. (2015). Öğretmen adaylarının okul müdürüne ilişkin metaforik algıları. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(31), 279-295.
- Çoğaltay, N. ve Aras, Z. N. (2018). Öğretmen adaylarının öğretmen atamalarında kullanılan sözlü sınava ilişkin algıları: Metefor analizi örneği. Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(1), 211-230.
- Dost, Z.D. ve Bilgin, K. U. (2020). Gençlerin işgücü piyasasına geçişinde deneyim ve staj etkisi. Çalışma İlişkileri Dergisi, 1, 119-153.
- Dündar, B., Yılmaz, H. ve Kara, Y. (2014). Mesleki ve teknik eğitimde üniversite-sanayi iş birliği protokolü yerel uygulama örneği: Yeniçağa. 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi, 3(8), 121-127.

- Elhan, U. (2016). Gençlik ve istihdam odak grup araştırması. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayını. <https://www.esassosyal.org/files/arastirmalar/EsasSosyal-Bilgi-Genclik-ve-Istihdam-Odak-Grup-Raporu.pdf>.
- Ertaş, A. (2016). Sağlık yönetiminde intörlük uygulamaları ve mesleki oryantasyon. *Journal of Medical Education and Informatics*. 2(1), 17-27.
- Karataş, G. (2023). Uygulamalı derslerde verilen uzaktan eğitimin yaz dönemindeki klinik uygulamalara etkisi. *Journal of Healthcare Management and Leadership (Johmal)*, (1), 14-25.
- Kaya, A. ve Dilekçi, Ü. (2021). Covid-19 salgını sürecindeki acil uzaktan eğitime ilişkin ebeveynlerin algıları: bir metafor analizi çalışması. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), 1621-1636.
- Kaysi, F. ve Gürol, A. (2017). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin işyeri uygulamalı eğitim süreçlerinin değerlendirilmesi. *Kesit Akademi Dergisi*, 8, 266-280.
- Myall, M., Levett-Jones, T. and Lathlean, J. (2008). Mentorship in contemporary practice: The experiences of nursing students and practice mentors. *J. Clin. Nurs.* 17, 1834–1842.
- Nur Halifah, R. and Usman, O. (2019). Influence of practice experience, motivation entering the work work and career bimbing on work readiness of office administration vocational school in east jakarta. *Osly, influence of practice experience, motivation entering the work work and career bimbing on work readiness of office administration vocational School in East Jakarta*.
- Odio, M., Sagas, M. and Kerwin, S. (2014). The influence of the internship on students' career decision making. *Sport Management Education Journal*, 8(1), 46-57.
- Özdayı, N. (1995). Atatürk Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencilerinin staj öncesi ve staj sonrası mesleki endişe düzeylerinin karşılaştırılması. *Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7, 207-220
- Ralph, E., Walker, K. and Wimmer, R. (2009). Practicum and clinical experiences: postpracticum students' views. *Journal of Nursing Education*, 48(8), 434-440.
- Sadeghifar, J., Baldacchino, D., Raadabadi, M. and Jafari, M. (2014). Relationship between career motivation and perceived spiritual leadership in health professional educators: A correlational study in Iran. *Global Journal of Health Science*, 6(2), 144-154.
- Singel, T. (1983). Co-oping: A short-term option with long-term payoffs: A "co-op" exhibits self-confidence, experience, and a perspective other students don't have. There are benefits for academia and industry too. *IEEE Potentials*, 2(Spring), 32-33.
- Söylemez, Ş. ve Kaya, Ş. D. (2020). Mesleki uygulama beklentilerinin kariyer motivasyonu üzerine etkisi: sağlık yönetimi bölümü öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 11(28), 855-874.
- Sözbilir, F. (2018). İşbaşı eğitim uygulamaları, öz-yeterlilik ve yenilikçilik davranışı arasındaki ilişki. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 119-142.

- Yang, C.H. (2017). A view of aesthetic labour practice in higher technical and vocational education. EURASIA Journal of Mathematics Science and Technology Education, 13(1),167-188.
- Yazıt, H. (2013). Turizm işletmeciliği eğitimi alan lisans ve ön lisans öğrencilerinin staj konusundaki düşünce ve algılamaları arasındaki farklılıkların belirlenmesi üzerine bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (12. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, N., Özer, E. ve Fettahoğlu, R. (2020). Sağlık yöneticisi kavramına ilişkin bir metafor analizi. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8(1), 115-124.
- Yükseköğretimde Uygulamalı Eğitimler Çerçeve Yönetmeliği. (17.06.2021). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/06/20210617-2.htm>.